

Nederlandse voorbeeld (nog maar eens) inspiratie bieden voor toekomstige initiatieven.

3. Criminaliteitsgegevens

De problemen met de kwaliteit van de geregistreerde politiegegevens blijven aanhouden. Blijkbaar heeft de integratie van de politiediensten onvoldoende impact gehad op de volledigheid van de criminaliteitsgegevens. De Minister van Binnenlandse zaken heeft nu, in samenspraak met de commissaris-generaal van de federale politie, aangekondigd dat meer volledige cijfers mogen verwacht worden vanaf 2006.

4. Nederlands E.U.-voorzitterschap

Dit jaar is een belangrijk jaar voor de E.U. Nu is de uitbreiding met tien nieuwe lidstaten in volle voorbereiding, en ook op het gebied van de politietesamenwerking genereert dit belangwekkende veranderingsprocessen. Er mag ook verwacht worden dat op 1 mei de nieuwe Europese grondwet wordt goedgekeurd. Nochtans worden daar in bepaalde middelen nog wel wat vraagtekens bij geplaatst.

Veel aandacht zal onder Nederlands voorzitterschap gaan naar de volgende onderwerpen:

- een betere werking van de *Police chief task force*;
- het tot stand brengen van een effectieve samenhang in het functioneren van de *Task force*, Europol en Cepol;
- het meer daadwerkelijk (en niet alleen op papier) samenwerken op politiegebied;
- het inrichten van een “*Joint investigation team*” (met o.m. Belgische deelname);
- het bewerkstelligen van een meer effectieve samenhang.

Willy BRUGGEMAN

Rechtshulp en advocatuur

Enkele ingrijpende wijzigingen in de Wet op de juridische bijstand en haar uitvoeringsbepalingen

Het sleutelen aan de Wet op de juridische bijstand van 23 november 1998 duurt voort. Deze wet regelt zowel de juridische eerstelijnsbijstand (inlichtingen, informatie en advies) als de juridische tweedelijnsbijstand (omstandig advies, bijstand en procesvertegenwoordiging) verleend door advocaten.

De wijzigingen zijn “des petits pas”, misschien met het oog op een groter debat en eventuele structurele hervormingen. Ook al zijn deze

laatste maar mogelijk als er voldoende gegevens op zowel sociologisch als rechtsvergelijkend vlak voorhanden zijn om het huidige systeem te evalueren.

JURIDISCHE EERSTELIJNSBIJSTAND

Op het niveau van de juridische eerstelijnsbijstand heeft de Programmawet van 22 december 2003 artikel 508/5 § 2 Gerechtelijk Wetboek gewijzigd.¹ Het is volgens het ontwerp van Programmawet de eerste stap naar een hervorming van grote omvang van de juridische bijstand.² Vóór deze wetwijziging voorzag de wet in een verplichte vaste bijdrage voor de rechtzoekende wanneer hij een beroep deed op de juridische eerstelijnsbijstand die de Commissies voor Juridische Bijstand in elk gerechtelijk arrondissement organiseren. De Koning had deze bijdrage in 2000 bepaald op 500 BEF (12,40 EUR).³ Indien de rechtzoekende kon aantonen aan de hand van bewijsstukken dat hij onvermogen was, moest hij deze bijdrage niet betalen.

De Orde van Vlaamse Balies heeft zich steeds tegen deze verplichte vaste bijdrage verzet. In een motie in 2000 beschouwde haar voorloper, de Vereniging van Vlaamse Balies, deze wettelijke bepaling als een financiële en praktische drempel.⁴ Het standpunt van de Orde van Vlaamse Balies en ook dat van haar Franstalige tegenhanger is tijdens de vorige legislatuur vertaald in een wetsontwerp van Minister van Justitie VERWILGHEN ingediend in de Kamer van Volksvertegenwoordigers.⁵ Dit wetsontwerp voorzag in de afschaffing van artikel 508/5 § 2 Gerechtelijk Wetboek. Het ontwerp is nooit wet geworden en is tijdens de huidige legislatuur niet

1. Programmawet 22 december 2003, B.S. 31 december 2003, 62237 (art. 373).

2. Ontwerp van Programmawet, ontwerp van wet houdende diverse bepalingen, *Parl. St.* Kamer 2003-04, nr. 0473/001 en 0474/001, 173.

3. K.B. 20 december 1999 tot vaststelling van de vaste bijdrage verschuldigd door de aanvrager aan wie juridische eerstelijnsbijstand is verleend, B.S. 30 december 1999, zoals vervangen door het K.B. 10 juli 2001 tot vaststelling van de voorwaarden van de kosteloosheid van de juridische eerstelijnsbijstand en van de gedeeltelijke of volledige kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand, B.S. 25 juli 2001.

4. Motie VERENIGING VLAAMSE BALIES, *Advocaten pleiten voor GRATIS juridische eerstelijnsbijstand*, 2000, 3 p.

5. Wetsontwerp tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de juridische bijstand en rechtsbijstand, *Parl. St.* Kamer 2002-03, nr. 2362/001. Naast een fundamentele belemmering van deze bijdrage tot de toegang tot het recht en het gerecht, vermeldde de Memorie van Toelichting dat de verplichte invoering van deze bijdrage een wanverhouding deed ontstaan tussen enerzijds de tijd vereist voor de controle van de documenten en anderzijds de tijd vereist voor het advies. De mogelijkheid om de lijsten van de advocaten die prestaties wensen te verrichten in het kader van de juridische eerstelijnsbijstand aan te passen in de loop van het gerechtelijke jaar is niet opgenomen in de programmawet, evenmin als de vermelding van de voorkeurmateries.

van verval ontheven. De Programmawet heeft het dus impliciet⁶ gedaan. In plaats van de afschaffing van de wetsbepaling, heeft de wetgever gekozen om in het kwetsieuzere wetsartikel te vermelden "dat er geen kosten of erelonen aangerekend worden door de advocaten aan de rechtshoevende van de juridische bijsland".

Een korte vergelijking met onze buurlanden Frankrijk en Nederland leert ons dat de eerste-lijnsbijsland niet altijd gratis is. Zo bestaat er in Frankrijk de Conseil départemental de l'accès au droit die eveneens de organisatie van de juridische eerste-lijnsbijsland tot taak heeft. In tegenstelling tot de nieuwe Belgische wetsbepaling voorziet artikel 58 Loi n° 91-647 du 10 juillet 1991 relative à l'aide juridique, dat de Conseil départemental de l'accès au droit het bedrag kan bepalen dat ten laste blijft van de rechtzoekende. Er wordt bij de beoordeling van deze bijdrage rekening gehouden met het inkomen van de rechtzoekende en de aard van de consultatie. De kosteloosheid is dus geen vanzelfsprekendheid.

In Nederland is het advies verleend door de medewerkers van de stichtingen rechtsbijsland voor het eerste halfuur gratis. Indien het juridisch probleem verdere tussenkomst vereist dan zal hiervoor een bijdrage betaald moeten worden of zal een toevoeging gevraagd moeten worden.⁷ In de Belgische context zal bij een omstandig advies onmiddellijk beroep gedaan worden op de juridische tweedelijnsbijsland en zal hiervoor een aanvraag ingediend moeten worden bij het Bureau voor Juridische Bijsland. De Nederlandse wet voorziet hier nog in een tussenstadium dat echter niet gratis is.

Indien een rechtzoekende in België omstandig advies nodig heeft, dan zal de eerste-lijnsadvocaat de rechtzoekende doorverwijzen naar de juridische tweede lijn. Als de rechtzoekende dit advies kosteloos wil verkrijgen, dan moet hij voldoen aan de inkomensvoorwaarden die door de Koning zijn bepaald om kosteloze juridische bijsland te bekomen. Deze inkomenscriteria zijn recent gewijzigd door de Minister van Justitie in haar K.B. van 18 december 2003.⁸

JURIDISCHE TWEDELIJNSBIJSTAND

De inkomensvoorwaarden

Minister van Justitie ONCKELINKX maakt onmiddellijk werk van haar plan om de toegang tot het gerecht te verbeteren.⁹ Een belangrijke stap die zij hierin heeft gezet, is de verhoging van de inkomenscriteria die bepalen of een rechtzoekende al dan niet in aanmerking komt voor de kosteloze juridische bijsland. De bedragen die in het vorige K.B. zijn opgenomen, waren in bepaalde gevallen lager dan het leefloon. Het nieuwe K.B. dat de inkomensvoorwaarden wijzigt, behoudt zijn oorspronkelijke indeling. Het spreekt nog steeds over de alleenstaande, de alleenstaande met iemand ten laste of de samenwonende met zijn echtgenote of met ieder ander persoon met wie hij een feitelijk gezin vormt. De juridische bijsland kan ofwel volledig kosteloos ofwel gedeeltelijk kosteloos zijn. Ook de gelijkgestelde categorieën van rechtzoekenden die onmiddellijk in aanmerking komen voor de volledige kosteloosheid blijven in het K.B. opgenomen.

De belangrijkste wijziging is de verhoging van de inkomensbedragen. Een alleenstaande zonder iemand ten laste heeft recht op volledige kosteloze juridische bijsland als zijn maandelijks netto-inkomen lager is dan 750 EUR. Gedeeltelijke kosteloze juridische bijsland is er als zijn maandelijks netto-inkomen zich situeert tussen 750 EUR en 965 EUR.

De alleenstaande met iemand ten laste alsook de samenwoners en de gehuwden komen voor volledige kosteloze juridische bijsland in aanmerking als het gemiddeld maandelijks netto-inkomen lager is dan 965 EUR. Indien hun gemiddeld maandelijks netto-inkomen zich tussen 965 EUR en 1 177 EUR bevindt, komen deze mensen in aanmerking voor gedeeltelijke kosteloze juridische bijsland.

Nieuw is ook dat deze bedragen jaarlijks worden aangepast aan het indexcijfer van de consumptieprijzen (art. 3 K.B.).

Er wordt dus niet meer verwezen naar artikel 1409 § 1, derde lid en § 1bis, derde lid Ger.W. dat betrekking heeft op het niet voor beslag vatbaar minimum. In het oude K.B. was dit voor de alleenstaande met iemand ten laste, de samenwoners en de gehuwden de grens waaronder hun inkomen moest liggen om in aanmerking te komen voor de volledige kosteloze juridische bijsland.

Voor de alleenstaande stond er in het oude K.B. dat elk jaar het vermelde bedrag proportio-

6. De toelichting van de artikelsgewijze commentaar verwijst soms letterlijk naar het Wetsontwerp tot wijziging van sommige bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de juridische bijsland en rechtsbijsland (zie voetnoot 5).

7. Zie art. 13 en art. 19 Wet van 23 december 1993, houdende regelen omtrent de door de overheid gefinancierde rechtsbijsland.

8. K.B. 18 december 2003 tot vaststelling van de voorwaarden van de volledige of gedeeltelijke kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijsland en de rechtsbijsland, B.S. 31 december 2003, 60559-60561.

9. Zie Algemene Beleidsnota van de Minister van Justitie, Parl. St. Kamer 2003-04, 0325/016. Deze nota werd aan de Kamer op 12 november 2003 overgezonden. Reeds voorheen had de minister via de media haar standpunt terzake toegelicht. Zie *De Standaard*, "Meer armen krijgen gratis advocaat", 29 augustus 2003.

neel in dezelfde mate als het in artikel 1409 § 1, derde lid en 1409 § 1bis, derde lid Ger.W. vermelde bedrag aangepast zou worden. Deze moeilijke en tot discussie aanleiding gevende formulering is nu verlaten. Het resultaat van de verwijzing naar artikel 1409 Ger.W. was een aanpassing van de opgenomen bedragen aan de index der consumptieprijzen.¹⁰ De minister heeft dit dus nu onbetwistbaar vastgelegd.

Wie mag de kosten betalen als hij verliest in beroep?

Eén van de belangrijke vernieuwingen van de Wet op de juridische bijstand was de mogelijkheid voor de rechtzoekende om beroep aan te tekenen bij de arbeidsrechtbank tegen een beslissing van het Bureau voor Juridische Bijstand ingeval hem de kosteloze juridische bijstand was geweigerd. Een recente wetswijziging heeft het debat over wie tot de kosten van het geding kan worden veroordeeld, beslecht.

In het *Staatsblad* van 22 mei 2003¹¹ is artikel 1017, tweede lid van het Gerechtelijk Wetboek gewijzigd. Dit wetsartikel stelde tot voor kort dat behalve wanneer het geding tergend en roekeloos is, de overheid of de instelling belast met het toepassen van de wetten en de verordeningen bedoeld in art. 580, 581 en 582, 1° en 2°, inzake vorderingen ingesteld door of tegen de gerechtigden, steeds in de kosten worden verwezen.

Art. 580, 18° Ger.W. bepaalt dat de arbeidsrechtbank kennis neemt van de gevallen waarin beroep wordt ingesteld tegen de beslissingen van het Bureau voor Juridische Bijstand. Uit de gezamenlijke lezing van de beide wetsartikelen (art. 1017, tweede lid Ger.W. *juncto* art. 580, 18° Ger.W.) oordeelden de arbeidsrechtbanken dat de Orde van Advocaten waaronder de Bureaus voor Juridische Bijstand ressorteren, steeds in de kosten van het geding wordt verwezen ongeacht of zij al dan niet in het ongelijk wordt gesteld.

De indieners van het wetsvoorstel argumenteerden dat de Orde van Advocaten niet over voldoende middelen beschikt om deze kosten te betalen. Bovendien is de Orde van Advocaten geen openbare instelling, maar een particuliere organi-

satie. In dat opzicht verschilt zij met de instellingen van sociale zekerheid waarop artikel 1017, tweede lid Ger.W. van toepassing is. Om elke interpretatie uit te sluiten heeft de wetgever in artikel 1017, tweede lid Ger.W. aan artikel 580 de subbepalingen [1° tot 17°] toegevoegd. Dit heeft tot gevolg dat de algemene regel van toepassing is die stelt dat ieder eindvonnis de in het ongelijk gestelde partij in de kosten verwijst (art. 1017, eerste lid Ger.W.).

Het financiële argument is niet echt overtuigend.¹² Ook het argument dat de Orde een particuliere organisatie is en dus niet in die wetsbepaling thuishoort, gaat niet helemaal op.¹³ De wetsbepaling lijkt de drempel om beroep aan te tekenen alleen maar te verhogen. Het belet natuurlijk niet dat indien de Orde van Advocaten in het ongelijk wordt gesteld, zij tot de kosten van het geding zal veroordeeld worden, maar een drempel is er in ieder geval. Hier kan even teruggekoppeld worden naar de beleidsnota van de Minister van Justitie. De minister heeft in haar beleidsnota vooropgesteld om de procedure tot het bekomen van de juridische bijstand te vereenvoudigen.¹⁴ Misschien kan het herzien van deze wetswijziging al een eerste stap zijn in die richting.

Er is zeker een piste voorhanden die zowel voor de Orde van Advocaten als voor de rechtzoekenden tot een bevredigend compromis kan leiden. VAN DAMME¹⁵ heeft ooit gesuggereerd om artikel 7, eerste lid van het Koninklijk Besluit van 30 november 1970 te wijzigen. Dit artikel bepaalt dat geen enkele vergoeding voor rechtspleging en uitgaven wordt toegekend voor de rechtspleging tot het bekomen van rechtsbijstand (art. 664-699 Ger.W.). Het toepassingsgebied van dit K.B. kon verruimd worden tot de juridische bijstand. Deze redenering lag in het verlengde van het doel van de wetgever die had geopteerd om de inkomensvoorwaarden en de bewijsstukken zowel in het kader van de kosteloze juridische bijstand als in het kader van de rechtsbijstand gelijk te schakelen. Uit deze vaststelling kan misschien de vraag gesteld worden of sinds de wetswijziging het onderscheid tussen de rechtsbijstand en de juridische bijstand wat de

10. Zie de controversiële stellingname van C. GEUENS, "De toekenningsvoorwaarden voor juridische bijstand: uit de doos van Pandora", *R.W.* 2000-01, 1074 e.v.

11. Wet van 22 april 2003 tot wijziging van de artikelen 1017 en 1022 van het Gerechtelijk Wetboek, *B.S.* 22 mei 2003, 28221-28222, onmiddellijk in werking getreden (art. 4). Opvallend is dat het Arbeidshof te Antwerpen op 28 mei 2003 een arrest velde waarbij de Orde van Advocaten werd veroordeeld tot de kosten van het geding ook al was zij in het gelijk gesteld voor wat de toekenning van de kosteloze juridische bijstand betrof. Het verzoek van de rechtzoekende was door de arbeidsrechtbank afgewezen (Arbh. Antwerpen (4e kamer), 28 mei 2003, A.R. 2020158, *onuitgeg.*). Het hof herzag bij deze zijn vroegere rechtspraak, zie het arrest Arbh. Antwerpen (4e kamer), 8 mei 2002, A.R. 2010588, *onuitgeg.*

12. Zie Arbrb. Antwerpen (14e kamer), 24 juni 2002, A.R. 342.376, *onuitgeg.*

13. Zie S. GIBENS, "De wet op de juridische bijstand", in D. CUYPERS en B. HUBEAU (ed.), *De stand van de Rechtsbijstand*, Brugge, die Keure, 2002, 172-174.

14. Algemene Beleidsnota van de Minister van Justitie, *Parl. St. Kamer* 2003-04, 0325/016, 13.

15. K. VAN DAMME, "Het beroep bij de arbeidsrechtbank tegen beslissingen van het bureau voor juridische bijstand inzake kosteloze juridische tweedelijnsbijstand : procesrechtelijke vragen en bedenkingen", *T.S.R.* 2002, 117-122. Zie ook K. VAN DAMME, "Het beroep tegen beslissingen van het bureau voor juridische bijstand inzake kosteloze juridische tweedelijnsbijstand en artikel 1017, tweede lid, Ger.W.: wie betaalt de rekening", noot onder Arbrb. Dendermonde 11 december 2000, *A.J.T.* 2000-01, 608.

veroordeling tot de kosten van het geding betreft, wel redelijk verantwoord is en geen ongelijkheid met zich brengt.

Hogere vergoedingen voor de advocaten?

De Minister van Justitie heeft beloofd het budget voor de kosteloze juridische bijstand te verhogen. Dit moet ertoe leiden dat de advocaten die kosteloze juridische bijstand verlenen een betere vergoeding zullen krijgen voor de geleverde prestaties. In 2003, zo stelt de minister, is het budget al met 10 % verhoogd en voor 2004 zal de enveloppe voor juridische bijstand verhoogd worden met 28 %.¹⁶ In concrete cijfers is dit voor 2004 een verhoging van 28 tot 36 miljoen EUR.¹⁷

De minister heeft intussen al beslist dat de Orde van Advocaten 4,5 % van het budget dat hun wordt uitgekeerd om de advocaten die hun diensten hebben verleend te vergoeden, in mindering mag brengen voor de organisatie en kosten van het Bureau voor Juridische Bijstand.¹⁸

Het is de vraag of de waarde van het punt zal stijgen door de beloofde budgetverhoging. Tegenover elke behandelde zaak staan een aantal punten. Hoeveel punten een zaak waard is, wordt bij ministerieel besluit vastgelegd. Jaarlijks worden alle ingediende punten opgeteld en gedeeld door het begrote budget voor de kosteloze juridische bijstand. Deze deling geeft een bedrag, dat de waarde is van het punt voor dat jaar. Niet elk jaar heeft het punt dezelfde waarde. Sinds 2000 is de waarde van het punt zelfs voortdurend gedaald.¹⁹ Naarmate er dus meer zaken zijn behandeld, daalt de waarde van het punt. Nu er meer mensen in aanmerking komen voor de kosteloze juridische bijstand daar de Minister van Justitie de inkomensvoorwaarden heeft versoepeld, is het de vraag of het beloofde budget een reële verbetering zal betekenen voor de vergoeding van de advocaten. Het aantal te behandelen zaken zal allicht toenemen, waardoor er meer punten zullen ingediend worden. Daarenboven bekomt de Orde van Advocaten 4,5 % van de uit te keren vergoedingen, een stijging van meer dan 100 %, voorheen was dit slechts 2 %. De toekomst zal moeten uitwijzen of de huidige wijzigingen eveneens in het voordeel zijn van de advocaten.

Naast een budgetverhoging heeft de minister ook gekozen voor de sanering in de toekenning van punten voor een bepaalde zaak. Ook deze herziening heeft zij opgenomen in haar beleidsnota. De eerste herziening van de puntenverdeling is doorgevoerd op geschillen die verband houden met het vreemdelingenrecht.²⁰ De toename van het aantal vreemdelingenzaken heeft de minister in overleg en met akkoord van de respectieve ordes ertoe gebracht om de toekenning van punten opnieuw te herzien. Vooral de procedures gevoerd voor de Raad van State (verzoekschriften tot schorsing en vernietiging van de bevestigende beslissing tot weigering van verblijf van de commissaris-generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen) zorgden voor heel wat scepsis aangezien sommige advocaten een zeer summier verzoekschrift verzonden en in hun verslag aan het Bureau voor Juridische Bijstand het maximum van de toegekende punten voor dergelijke zaken vroegen. Thans voorziet het ministerieel besluit²¹ in de toekenning van slechts 4 punten voor het indienen van een beknopt gemotiveerd verzoekschrift. Voorheen was dit 25 punten. Indien de advocaat er wel werk van maakt, ontvangt hij naargelang er al dan niet een arrest volgt tussen 15 tot 50 punten. Het zal aan de Bureaus voor Juridische Bijstand zijn om uit te maken wat al dan niet beknopt is. De Wet op de juridische bijstand voorziet niet in een mogelijkheid voor de advocaat om beroep aan te tekenen tegen dergelijke beslissing van het Bureau voor Juridische Bijstand.

De minister heeft hier en daar wat gesleuteld aan de Wet op de juridische bijstand waarbij zij zowel oog lijkt te hebben voor de rechtzoekende als voor de advocaat. Nochtans is deze laatste niet helemaal zeker van wat de toekomst hem zal brengen. Door de onzekerheid van het totale aantal gepresteerde punten weet hij nooit hoeveel inkomen hij met een bepaalde zaak kan verwerven. De heren GIET en MAYEUR hebben in die zin een wetsvoorstel²² dat zij reeds in de vorige legislatuur²³ hebben ingediend, opnieuw ter bespreking in de Kamer van Volksvertegenwoordigers voorgelegd. Dit voorstel voorziet in een

20. Algemene Beleidsnota van de Minister van Justitie, *Parl. St. Kamer* 2003-04, 0325/016, 12-13.

21. M.B. van 18 december 2003 tot wijziging van de bijlage bij het M.B. van 20 december 1999 tot uitvoering van het K.B. van 20 december 1999 tot vaststelling van de voorwaarden voor de toekenning, het tarief en de wijze van uitbetaling van de vergoeding die overeenkomstig de artikelen 508/19, 508/20, 508/22 en 508/23 van het Gerechtelijk Wetboek wordt verleend aan advocaten, *B.S.* 24 december 2003, 60562.

22. Wetsvoorstel tot aanvulling van artikel 508/19 van het Gerechtelijk Wetboek, in verband met de vergoeding van de met rechtsbijstand belaste advocaten (de heren GIET en MAYEUR), *Parl. St. Kamer* 2003-04, 0171/001.

23. Wetsvoorstel tot aanvulling van artikel 508/19 van het Gerechtelijk Wetboek (de heren GIET en MAYEUR), *Parl. St. Kamer* 2002-03, 2082.

16. Algemene Beleidsnota van de Minister van Justitie, *Parl. St. Kamer* 2003-04, 0325/016, 12.

17. *De Tijd*, "De Belgische justitie is een klassejustitie", 17 november 2003.

18. K.B. 18 december 2003 tot wijziging van het K.B. van 20 december 1999 tot vaststelling van de voorwaarden voor de toekenning, het tarief en de wijze van uitbetaling van de vergoeding die overeenkomstig de artikelen 508/19, 508/20, 508/22 en 508/23 van het Gerechtelijk Wetboek wordt verleend aan advocaten, *B.S.* 24 december 2003, 60561.

19. Zie S. GIBENS, "Gevraagd: visie op rechtshulp", *Juristenkrant* oktober 2003.

minimumvergoeding die zij bepalen op 25 EUR per punt. De Koning kan de waarde van het punt verhogen nadat hij advies heeft ingewonnen bij de respectieve overkoepelende oordes. De parlementariërs motiveren hun voorstel door te stellen dat het niet volstaat om een vlotte toegang tot de Justitie te bevorderen, maar het tevens noodzakelijk is een kwaliteitsvolle verdediging te leveren. Zij willen hiermee voorkomen dat de armste mensen worden verdedigd door de minst ervaren advocaten. Dit voorstel verdient zeker aandacht. In het huidige tijdperk waar de advocaat ook ondernemer wordt, krijgen de mechanismen van de vrije markt een alsmar groter belang. De advocaat heeft ook oog voor rendabiliteit en groei van zijn praktijk. Wil de advocaat kwaliteit blijven leveren, dan vraagt dit van hem een investering zowel in knowhow als in de organisatie van zijn kantoor. Een redelijke vergoeding voor zijn prestaties is dan ook een vereiste. Dit geldt evenzeer en nog meer voor de kosteloze juridische bijstand. De advocaat levert dergelijke bijstand aan de zwakste rechtzoekenden van onze samenleving die op tal van vlakken al 'kwaliteit' moeten ontberen. De wet op de juridische bijstand is inderdaad een aanzet geweest tot professionalisering en modernisering van het juridische bijstandstelsel, maar is verre van af. Wordt hopelijk vervolgd.

En voor de middenklasse is er... de algemene rechtsbijstandsverzekering

Het idee van de algemene rechtsbijstandsverzekering is de minister niet ongenegen. Het is één van de volgende fases in haar beleid. In haar beleidsnota stelt zij dat tegen mei 2004 een verslag moet opgemaakt worden door de respectieve overkoepelende oordes met een analyse van een solidariteitssysteem voor de juridische risico's.²⁴ Er is een werkgroep opgestart geleid door de Ordre des barreaux francophones et germanophones. Deze Orde overlegt met de andere actoren zoals de Orde van Vlaamse Balies, de verzekeraars, de ziekenfondsen, de Hoge Raad voor de Justitie of Test-Aankoop. Aanvankelijk had de minister gedacht om 'de sociale zekerheid voor de justitie' toe te vertrouwen aan de ziekenfondsen die niet enthousiast waren.²⁵ Vervolgens had zij gedacht aan de familiale verzekering. In een interview in *De Tijd* van 14 november 2003²⁶ deelden de rechtsbijstandsverzekeraars mee dat zij bereid waren om te praten, maar wilden zij

tevens tal van kanttekeningen maken. Zo vonden zij de kostprijs een niet onbelangrijk gegeven. De verzekeraars hekelden ook de loutere aandacht van de minister voor conflictoplossing via procedures. Zij benadrukten de rol van de bemiddelaars voor 'kleine zaken'. In ieder geval ziet het er naar uit dat hierover niet onmiddellijk een consensus zal gevonden worden. De minister hoopt in ieder geval wel op een derde systeem *sui generis* uit te komen. Wordt alleszins vervolgd.

Steven GIBENS

Recht en geestelijke gezondheidszorg

1. Risicotaxatie in de forensische sector

De interneringsmaatregel¹ is gericht op plegers van een misdaad of wanbedrijf die op het moment van de berechting lijden aan een ernstige geestesstoornis² en bovendien sociaal gevaarlijk zijn.³ Het traject dat geïnterneerden doorlopen, kent meerdere scharniermomenten waarop een inschatting gemaakt wordt van het gevaar dat betrokkene betekent voor de maatschappij. In de forensische psychiatrie behoort het inschatten van het risico op toekomstig delictgedrag dus tot de dagdagelijkse praktijk: het maakt veelal deel uit van de opdracht van de deskundige in strafzaken en bij een naderende invrijheidstelling of bij overplaatsing van een geïnterneerde naar een minder beveiligde *setting* zal men steeds een inschatting doen van de sociale gevaarlijkheid van de betrokkene.

Ondanks de frequente toepassing, is er totnogtoe nauwelijks systematisch inzicht in de elementen die aan de grondslag liggen van een dergelijke inschatting. Veelal gaat het om een ongestructureerde klinische inschatting, die wordt ingegeven door de kennis en ervaring van de betrokken gedragsdeskundige.

Uit de onderzoeksliteratuur blijkt echter dat klinische predictie minder goede resultaten geeft dan predictie op grond van factoren waarvan in wetenschappelijk onderzoek is aangetoond dat ze een verband vertonen met delictgedrag. Recentelijk wordt dan ook het gebruik van gestandaardiseerde risicotaxatieschalen sterk aanbevolen, om de betrouwbaarheid en de validiteit van de taxatie te vergroten. Standaardisatie ver-

24. Algemene Beleidsnota van de Minister van Justitie, *Parl. St. Kamer* 2003-04, 0325/016, 13.

25. *De Tijd*, "De Belgische justitie is een klassejustitie", 17 november 2003.

26. *De Tijd*, "Verplichte rechtbijstandsverzekering wordt te duur", 14 november 2003.

1. Wet van 1 juli 1964 tot bescherming van de maatschappij tegen abnormalen, gewoontemisdadigers en plegers van bepaalde seksuele strafbare feiten (WBM).

2. Staat van krankzinnigheid, zwakzinnigheid of ernstige staat van geestesstoornis waardoor ze niet in staat zijn hun daden te controleren (art. 1 WBM).

3. Voorwaarde gegroeid uit de jurisprudentie.